

ملاک ارزش اعمال انسانها/ نباید همه کارهای خیر از چشم دیگران پنهان بماند

ارزش عملی که در آن نیت خدایی وجود نداشته باشد در حد صفر است و اگر چنان عبادتی واجب با انگیزه خودنمایی انجام شود ارزش آن زیر صفر است؛ زیرا علاوه بر این که اصل عبادت باطل است، عذاب اخروی هم به دنبال دارد.

خبرگزاری مهر- ارزش عملی که در آن نیت خدایی وجود نداشته باشد در حد صفر است و اگر چنان عبادتی واجب با انگیزه خودنمایی انجام شود ارزش آن زیر صفر است؛ زیرا علاوه بر این که اصل عبادت باطل است، عذاب اخروی هم به دنبال دارد.

در فرهنگ اسلامی، نیت نقش تعیین کننده در ارزش اعمال انسان ایفا می‌کند. اما این که سرّ این مطلب چیست، بخشی به فلسفه اخلاق و بخشی به حوزه‌های دیگر مربوط می‌شود. شیعه و سنی حدیث شریفی از پیامبر اکرم(ص) نقل کرده‌اند که آن حضرت فرمود: ارزش کارها به نیت است و هرکس متناسب با نیت خود بهره خواهد برد. البته منظور از نیت این نیست که انسان انگیزه خود را از انجام اعمال به زبان یا ذهن بیاورد. مثلاً بگوید: من این کار را برای خدا انجام می‌دهم، بلکه منظور این است که انگیزه واقعی انسان از انجام عمل، رضای خدا و یا رسیدن به پاداش‌های اخروی و یا دستکم، نجات از عذاب الهی باشد. بر اساس این حدیث اگر انسان کاری را به نیتی غیر الهی انجام دهد پاداشش همان خواهد بود و نزد خدا مزدی نخواهد داشت.

بر اساس فلسفه اخلاق اسلامی، ارزش عملی که در آن نیت خدایی وجود نداشته باشد در حد صفر است و اگر چنان عبادتی واجب با انگیزه خودنمایی انجام شود ارزش آن زیر صفر است؛ زیرا علاوه بر این که اصل عبادت باطل است، عذاب اخروی هم به دنبال دارد این مسأله با فرهنگ عمومی مردم دنیا به ویژه غیر مسلمانان تناسب و سازگاری ندارد.

آنها نمی‌توانند این مطلب را بپذیرند که خدمات فراوان یک شخص به مردم و جامعه، به صرف اینکه انگیزه الهی در کار نبوده است هیچ و پوچ انگاشته شود. در نظام ارزشی اسلام، چیزی دارای ارزش است که اثر خوبی در روح انسان برجای بگذارد ظهور این حالت در آخرت به صورت نعمت‌های بهشتی و یا سایر نعمت‌های اخروی خواهد بود. به عبارت دیگر، رابطه بین انسان و خدا و یا رابطه انسان با نعمت‌های بهشتی، همان اثری است که در روح انسان باقی می‌ماند.

بهشت و نعمت‌های آن، در حقیقت نتیجه اعمالی است که انسان در دنیا انجام داده است پیامبر گرامی اسلام(ع) فرمودند: وقتی شما جمله [#171سبحان الله و الحمد لله و لاله الاالله و الله اکبر](#) را بر زبان جاری می‌سازید در واقع با این کار درختی را برای خود در بهشت می‌کارید و یا کسانی که مبادرت به خوردن مال یتیم می‌کنند درواقع آتش تناول می‌کنند. (سوره نساء آیه 10)

بنابراین آنچه به عمل ما ارزش می‌بخشد و آن را به خدا و عالم آخرت مرتبط می‌سازد، نیت قبلی ما است. کوچکی، بزرگی ظاهر اعمال نشان دهنده بی ارزش و یا ارزش آنها نیست، به بیان دیگر، ارزش کارها به کمیت آنها نیست در ظاهر قضیه هیچ تفاوتی مثلاً بین خرج کردن پول در راه حلال و مصرف آن در راه حرام وجود ندارد آنچه که موجب جدایی آنها از یکدیگر می‌شود نیت انسان است. انگیزه و نیت است که ارزش اعمال انسان را مشخص می‌کند.

نکته دیگر این که عبادات از لحاظ میزان نفوذ و تأثیر انگیزه‌های غیر الهی در آنها در یک حد نیستند و میان آنها تفاوت وجود دارد. برای مثال، شخصی که برای خودنمایی نماز می‌خواند فقط ممکن است مورد تشویق افراد مؤمن و نمازخوان قرار گیرد و کسانی که به نماز اهمیت نمی‌دهند به کار او توجهی نمی‌کنند. اما در امور عام المنفعه مثل ساختن مدرسه و بیمارستان و مانند آنها، هم مسلمان و غیر مسلمان؛ هم نمازخوان و غیر نمازخوان از آن استقبال می‌کند. بنابراین زمینه خودنمایی و ریا در پول خرج کردن بیشتر است تا در نماز خواندن.

از این رو انگیزه افراد در عبادات فردی با عبادت‌هایی که نفعی برای مردم دارد متفاوت است. انسان ممکن است عملی را به درستی انجام دهد، اما با انجام کار نادرستی ارزش آن را از بین ببرد؛ مانند آتشی که محصولی را بسوزاند از جمله کارهایی که موجب از بین رفتن اعمال خوب انسان می‌گردد؛ منت گذاری است. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: صدقه‌های خود را با متّ و آزار تباه نسازید.

وقتی انسان کار خیری را به صورت علنی انجام می‌دهد دیگران هم انگیزه و رغبت پیدا می‌کنند که مشابه آن کار را انجام دهند اگر بنا

باشد که هیچ کار خیری در پیش چشم دیگران انجام نشود مردم جامعه، به خصوص کودکان و نوجوانان به اهمیت کار خیر پی نمی‌برند.